Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Jätteensiirtoasetuksen uudistus:

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi jätteiden siirroista sekä asetusten (EU) N:o 1257/2013 ja (EU) 2020/1056 muuttamisesta (Asia: U 84/2021 vp)

Ympäristövaliokunta 10.2.2022

Marja-Riitta Korhonen ja Sirkku Jaakkola
Ympäristöministeriö

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

- Maailmanlaajuinen jätekauppa lisääntynyt viime vuosikymmeninä.
- Jätesiirroista aiheutuu riskejä terveydelle ja ympäristölle, jos siirtoja ei valvota.
- Laiton jätekauppa on vakava ympäristörikollisuuden muoto. Jopa 15-30 prosenttia jätteiden siirroista voi olla laittomia.
- Euroopan komissio antoi 17.11.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen jätteiden siirroista sekä asetusten (EU) N:o 1257/2013 ja (EU) 2020/1056 muuttamisesta
  - Nykyinen jätteensiirtoasetus (JSA) vuodelta 2006 – ei vastaa enää nykyaikaa menettelyjen ja sääntöjen suhteen
  - Varmistettava, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja uuden kiertotalouden toimintasuunnitelman poliittiset tavoitteet saavutetaan
- Tavoitteena **edistää kiertotaloutta**
  - helpotetaan uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen tarkoitettujen **jätteiden siirtoja EU:ssa**;
  - varmistetaan, että EU ei vie jätteisiin liittyviä ongelmiaan **kolmansiin maihin**; sekä
  - torjutaan jätteiden **laittomia siirtoja**.

Jätteensiirtoasetus lyhyesti

- Asetus säätelee jätteiden viennin, tuonnin ja kauttakuljetuksen valvontaa ja jätesiirtoihin liittyviä menettelyjä.
- Luvan tarve riippuu jätteen tyypistä:
  - Vaaralliset ja tietyt muut jätteet -> tarvitaan jätesiirtolupa.
  - Vihreän jäteluettelon jätesiirroista ei nykyisin ilmoitusvelvollisuutta. Vihreät jätteet = vaarattomat jätteet ja jätteet, joiden siirroista hyödynnettäviksi ei riskiä ympäristölle ja terveydelle.
  - Tietyt jätteet kuten radioaktiiviset jätteet rajattu kokonaan asetuksen ulkopuolelle.
- Jätteitä hyödyntäville laitoksille voidaan myöntää ennakkohyväksyntä -> nopeuttaa lupaprosessia ja mahdollisuus 3 vuoden lupiin
- Sisältää tiettyjä jäteluokkia, jätteen käsittelymenetelmiä ja tiettyjä määränpäitä koskevia vientikieltoja.

Keskeiset muutokset: EU:n sisäiset jätesiirrot

- Vähennetään hallinnollista taakkaa
  - Yksinkertaistetaan ja nopeutetaan ilmoitusmenettelyä
  - Yhdenmukaistetaan menettelyjä ja velvoitteiden täytäntöönpanoa (ennakkohyväksytyt laitokset, taloudellinen vakuus, jätekuljettajien vastavuoroinen hyväksyntä)
  - Otetaan käyttöön EU-laajuinen sähköinen tiedonsiirtojärjestelmä
  - Parannetaan vihreiden jätesiirtojen jäljitettävyyttä
- Edistetään jätesiirtoja jätehierarkian mukaisesti
  - Tiukennetaan ehtoja jätteiden viemiseksi loppukäsiteltäväksi

Harmonisoidaan JSAn soveltamista jäsenvaltioiden välillä

- Siirrettävän jätteen luokittelu, epäpuhtauksien raja-arvot

➢ Kiertotalouden edistäminen

Keskeiset muutokset: siirrot EU:n ulkopuolelle

- Jätteen viejän todennettava, että laitokset käsittelevät jätteen ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla.
- Vihreiden jätteiden vienti OECD-maiden ulkopuolelle mahdollista vain, jos maa osoittaa kykynsä käsitellä kyseinen jäte.
- Otetaan käyttöön menettely, jolla seurataan jätteiden vientiä OECD-maihin ja lievennetään viennistä aiheutuvia ympäristöongelmia.

➢ Varmistetaan, että jätteet käsitellään ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla

Keskeiset muutokset: laittomat jätesiirrot

- Parannetaan tarkastusten tehokkuutta ja vahvistetaan seuraamuksia koskevia säännöksiä
- Lisätään tarkastusten ja tutkintojen yhteistyötä kansallisella ja EU-tasolla mm. sallimalla komission tehdä jätesiirtoihin liittyviä tarkastuksia
- Parannetaan vihreiden jätesiirtojen jäljitettävyyttä
- Perustetaan EU-tason jätesiirtojen valvontaryhmä, jonka tarkoituksena on helpottaa ja parantaa jäsenvaltioiden yhteistyötä ja koordinointia laittomien siirtojen estämiseksi ja havaitsemiseksi

➢Vähennetään sekä EU:n sisäisiä että EU:n ulkopuolelle suuntautuvia laittomia jätesiirtoja

Valtioneuvoston kanta

Asetusehdotus on yleisesti ottaen hyvä ja kannatettava. Tärkeää saattaa asetus ajan tasalle ja huomioida kiertotalouden vaatimukset.

- Kiertotalouden edistämiseksi on tärkeää yksinkertaistaa menettelyjä kierrätettävien jätteiden siirtämiseksi EU:n sisällä -> kierrätysmateriaalien saatavuus ja kierrätyskapasiteetti lisääntyvät EU:ssa.
  - EU-laajuinen sähköinen tiedonsiirtojärjestelmä; Ilmoitusmenettelyn tehostaminen; vihreiden siirtojen seuranta; loppukäsittelyyn vietävän jätteen vientiehtojen tiukentaminen.
  - Huomio kuitenkin aikarajoihin, tarkoituksena yhdenmukainen toimeenpano EU-alueella.
- Kannatetaan menettelyä EU:n ulkopuolelle vietävien jätteiden käsittelemiseksi ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla kohdemaassa.
  - Jätteiden viennin edellytykset EU-maiden ulkopuolelle tiukkenevat.
- Lisäkeinot laittomien jätesiirtojen paljastamiseksi ovat tarpeen, jotta kaikille toimijoille voidaan taata yhteneväiset lähtökohdat ja samalla varmistaa ympäristön kannalta hyväksyttävä jätteenkäsittely.
  - Jäsenvaltioiden välisen lainvalvontayhteistyön tehostaminen.
- Komission tarkastustoimivaltaa ja delegoitujen säädösten asianmukaisuutta on arvioitava tarkemmin jatkovalmistelussa.

Lisätietoja:

Marja-Riitta Korhonen
marja-riitta.korhonen@gov.fi
+358 295 250 398

Sirkku Jaakkola
sirkku.jaakkola@gov.fi
+358 295 250 007

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment